

Čtenářský deník –národní identita a nacionalismus

Pomyslná společnost (Anderson, 2003)

Stručný obsah článku

Autor se ve svém článku zabývá především definicí toho, co je nacionalismus a národ, jak lze tyto pojmy interpretovat, a kde hledat příčinu jejich vzniku. Na úvod dává příklad vzniku národních států na základech „marxistické revoluce“ a tvrdí, že každá takováto revoluce se nutně vymezuje nacionalisticky. Také tvrdí, že nacionalismus nelze přesně vědecky vymezit a že neexistují, žádní nacionalističtí myslitelé a teorie. Autor sám považuje národ za politické společenství, které je pouze pomyslné (uměle utvořené v myslích lidí), jelikož jeho příslušníci většinu ostatních lidí (z daného národa) nikdy nepoznají. Také uvádí, že každý národ má své hranice, je v představách jeho příslušníků svrchovaný a to tak, že jsou za něj ochotni umírat. V další části se pak autor zabývá kulturními kořeny národů. Za zajímavý a pro moderní národ typický symbol, považuje uctívání neznámých hrdinů a vojáků. Dále dává autor vznik národů a nacionalismu do historických souvislostí, kde zmiňuje především oslabování moci církve a ubývání „náboženského myšlení“ u lidí. Dále pak autor rozebírá společný národní jazyk, jakožto jednu ze zásadních věcí definující národ. Opět do svých úvah zahrnuje i náboženství a posvátné náboženské jazyky. Také uvádí, že nacionalisté (podobně jako věřící) uznávají pouze jeden možný jazyk, který lze například vyučovat ve školách. Nakonec se autor věnuje prezentaci národa v různých mediích – především tedy tištěných. Rozebírá několik úryvků z různých románů a také se zamýšlí nad tím, proč některé články v novinách jsou na titulní straně a proč jiné ne, co mají tyto společné apod. Autor také ritualizuje čtení novin a přirovnává ho k modlitbám, respektive nahrazuje jím modlitbu.

Poznámky a úvahy

Autor se ve svém článku sice zabývá velmi zajímavým tématem, avšak z mého úhlu pohledu bych uvítal poněkud jednodušší vyjadřovací prostředky. Ty by přispěly i k lepší pochopitelnosti celého problému. Autor některé části vysvětluje velmi obsírným způsobem, často odbočuje a jádro problému spíše obchází, takže se vytrácejí spojitosti a alespoň pro mne se článek stává velmi málo pochopitelným. Tudiž i kritika, případně nějaké vyjádření se k článku, se stávají obtížnými. Nicméně jsou zde pasáže, se kterými příliš nesouhlasím, například autorův pohled a jeho „ospravedlnění“ přítomnosti okupačních sovětských vojsk v některých Středoevropských zemích, případně jeho názor na náboženství. Také definice (myšlenka) národa, jako něčeho vykonstruovaného, iluzorního nebo smyšleného, přestože se tento postoj autor snažil poměrně široce obhajovat a vysvětlovat, mi přijde přinejmenším dosti radikální a rozhodně se s ní neztotožňuji.

Je možné, že vznikne v budoucnosti něco jako Evropský národ? Lze tento národ uměle vytvořit?

Jak a kdy vznikl český národ?

Je národ opravdu něco tak důležitého a zásadního, že stojí za to za něj umírat?

The Renaissance of Nationalism (Nuala C. Johnson, 2002)

Stručný obsah článku

Nosným tématem tohoto článku je „znovuzrození nacionalismu“, čímž autorka myslí jeho rozmach po roce 1989, především ve spojitosti politickými změnami. Těmito dnes již historickými událostmi, také uvozuje svůj článek. Dále se zabývá Andersonovou pomyslnou společností (imagined communities) jakožto definicí národa, jež se mohl postupně rozvinout především díky rozvoji knihtisku a vzdělanosti, přes medium zvané (národní) jazyk. Fenomén jazyka, jež je považován za základní a určující identifikační znak národa, je autorkou dále rozváděn. Zároveň však upozorňuje na to, že jeden stát může být složen z více skupin, které se právě jazykově odlišují a mohou tak působit určité problémy. To je příklad třeba Belgie, Kanady (Quebec), bývalého Československa a dalších. V článku je nastíněno i řešení, které může rozpory mezi jednotlivými národy (skupinami) vyřešit – například federalizace státu, či úplné rozdělení. Autorka také upozorňuje na jazykové problémy, v bývalých koloniích, které si byly nuceny vybrat nějaký úřední jazyk (většinou se jím stal jazyk bývalých kolonizátorů). Dále autorka uvádí, že nacionalismus se snaží národ vymezit většinou i historicky. Proto si většinou účelově vybírá z historie okamžiky, které byly pro daný národ pozitivní. Přeměňuje je pak na symboly v podobě soch, památníků a monumentů, symbolizující nějaké vítězné období daného národa (viz např. Vítězný oblouk v Paříži, americké památníky na Capitolu ve Washingtonu, atd.). Autorka se na závěr článku zabývá také genderovou problematikou nacionalismu a zamýšlí se nad tím, proč některé symboly jsou vyjadřovány ženskými postavami.

Poznámky a úvahy

Článek je, na rozdíl od předchozího, psán poměrně čtivě a výstižně. Jsou zde samozřejmě pasáže, které jsou pro mne poněkud nejasnější, avšak to je možná dáno mými nedostatečnými jazykovými znalostmi. S celkovou ideou článku souhlasím a nemám příliš co bych autorce vytkl. Velmi mne zaujala pasáž o monumentech a památnících a o symbolismu, který se v nacionalismu projevuje. Když se nad tím člověk trochu hlouběji zamyslí, zjistí, že nacionální symboly se vyskytují opravdu u všech národů (více nebo méně). Napadá mě také myšlenka, která s tímto symbolizováním historie souvisí a to je její zneužitelnost – například sochy a busty „tvůrců socialismu“, či jiných ideologií. Také pasáž o jazycích byla velmi zajímavá a myslím, že pro národ je jazyk opravdu důležité pojítko. Ve většině mě známých státech, ve kterých se užívá (existuje) více jazyků (Španělsko, Belgie, Francie-Korsika, ...), je právě jazyk ten činitel, jenž způsobuje nejvíce problémů. Napadá mě asi pouze jeden jediný stát, kde tyto problémy nejsou a tím je Švýcarsko.

Existuje něco jako moravský národ?

Za jak dlouho bude mít V.Havel svoji sochu nebo památník?

Jsou američané národ – dá se o nich takto hovořit?